U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudce JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **D. S.**, zastoupený Mgr. Lukášem Hegnerem, advokátem se sídlem Jiráskovo nám. 816/4, Plzeň, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 1. 2018, č. j. OAM-296/ZA-ZA11-HA11-2017, vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 60 Az 19/18, o námitce podjatosti vznesené žalobcem vůči soudkyni Mgr. Janě Komínkové,

takto:

Soudkyně Krajského soudu v Plzni Mgr. Jana Komínková **je vyloučena** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 60 Az 19/2018.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci, námitka podjatosti a postup soudu

[1] Žalobce se žalobou domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného, kterým nebylo vyhověno jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Během ústního jednání o žalobě, které se konalo u Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“) dne 25. 6. 2018, vznesl žalobce námitku podjatosti soudkyně krajského soudu Mgr. Jany Komínkové.

[2] Na základě námitky podjatosti byl Nejvyššímu správnímu soudu dne 23. 7. 2018 předložen spolu s přípisem asistenta soudkyně Mgr. Bc. V. P. ze dne 19. 7. 2018 spis krajského soudu. Asistent soudkyně v přípisu uvedl, že „*dle názoru vyřizující soudkyně se jedná o námitku proti postupu soudu v řízení (viz záznam jednání na CD)*“.

[3] Z obsahu spisu krajského soudu Nejvyšší správní soud zjistil, že z ústního jednání, které se u krajského soudu konalo dne 25. 6. 2018, byl podle § 49 odst. 13 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), pořízen zvukový záznam. Záznam je uchován na kompaktním disku (CD), který je součástí spisu krajského soudu (č. l. 59).

[4] Nejvyšší správní soud se seznámil s obsahem zvukového záznamu z ústního jednání. Pro účely projednání námitky podjatosti a rozhodnutí o ní nechal rovněž vyhotovit přepis

záznamu (konkrétně čtyř z pěti mp3 souborů dostupných na příslušném CD a označených jako „Untitled002“ až „Untitled005“, které bude soud dále označovat jako „záznam č. 2 až 5“).

[5] Ze zvukového záznamu Nejvyšší správní soud zjistil následující skutečnosti o průběhu ústního jednání před krajským soudem a vznesené námitce podjatosti:

[6] Soudkyně Mgr. Jana Komínková v úvodu jednání poučila účastníky řízení o možnosti vznést námitku podjatosti. Žádný z účastníků námitku podjatosti v této fázi řízení neuplatnil. Zástupce žalobce při odkazu na písemné vyhotovení žaloby současně uvedl, že žalobce si přál, aby byl přítomný tlumočník, neboť nerozumí dobře česky. Soudkyně reagovala dotazem, zda tuto skutečnost nemohli soudu sdělit dříve s tím, že zastoupení trvá již několik měsíců. Zástupce žalobce uvedl, že klient hovoří částečně česky, avšak pro úřední jednání, včetně jednání před žalovaným, vždy využívá tlumočníka. Soudkyně se dotázala žalobce, proč potřebuje tlumočníka a co potřebuje soudu říci. Žalobce lámanou češtinou, ale pro soud srozumitelně uvedl, že nerozumí česky dokonale a o některých věcech nemůže promluvit tak, jak by to chtěl; rovněž se svým zástupcem se domlouvá špatně a nemůže mu vše vysvětlit. Soudkyně uvedla, že se to žalobce může pokusit vysvětlit jí, přičemž navrhla, že to nejdřív tedy zkusí bez tlumočníka, a když to nepůjde, soudkyně jednání přeruší a na příští část jednání přizve tlumočníka (viz 1:23 – 4:30 min. záznamu č. 2).

[7] Jednání u krajského soudu trvalo podle obsahu zvukového záznamu dalších cca 35 minut, během nichž se soudkyně snažila dorozumět se žalobcem. Žalobce v průběhu jednání opakovaně a setrvale žádal o tlumočníka. Soudkyně konstatovala, že žalobce sice nerozumí česky dokonale, avšak pokaždé uzavřela, že tlumočník není třeba. V průběhu jednání soudkyně několikrát žalobce důrazně upozornila, že potřeba tlumočení dosud nevznikla a že nedovolí, aby náklady státu byly zneužívány (viz 7:53 – 8:25 a 9:34 – 9:55 min. záznamu č. 2; dále 2:00 – 2:22, 2:50 – 3:15, 4:10 - 4:40, 5:45 – 6:52 a 8:20 – 8:42 min. záznamu č. 4).

[8] Ke konci jednání žalobce uvedl, že již nemá důvěru v tento soud a že nerozumí tomu, proč se k němu soudkyně takto chová: „*Tak teď to já můžu říknout, že nemám tu důvěru do toho soudu a sednu k nějakému druhému soudu. Protože vy už nezachovat, protože já Ukrajinec nebo nevím proč. Já mám nedůvěru do tohoto soudu. Já nevím, proč vy se tak chovat u mě.*“ (viz 6:25 – 7:35 min. záznamu č. 4). Soudkyně tuto skutečnost výslovně odmítla. Souvislost, že je žalobce Ukrajinec nebo imigrant, je podle jejího názoru nesmysl (viz 7:25 min. záznamu č. 4). Tvrzení o nedůvěře k soudu žalobce zopakoval i v závěru jednání s tím, že teď jde o jeho život a rodinu „*a jim je to jedno ... peníze ... jak ona říkala.*“ (viz 12:29 – 12:58 min. záznamu č. 4). Žalobce poté odešel z jednací síně, což již dříve v průběhu jednání avizoval, že učiní: „[*J*]*ako já nevidím, proč tady budu sedět, jestli vy mě ani neposlouchat*.“ (viz 0:15 – 1:20 min. záznamu č. 4). V návaznosti na žalobcovu výpověď o nedůvěře k soudu a jeho opuštění jednací síně zástupce žalobce uvedl, že z hlediska ochrany práv uplatňuje námitku podjatosti. K dotazu soudkyně, zda důvodem podjatosti je neustanovení tlumočníka, zástupce soudkyni sdělil: „*Tak, jak to klient vyjádřil*.“ (viz 13:13 – 13:50 min. záznamu č. 4).

[9] Soudkyně poté ukončila ústní jednání slovy: „[*P*]*odle § 8 odst. 5* [*s. ř. s.*] *je soud za dané situace povinen předložit při jednání vznesenou námitku podjatosti Nejvyššímu správnímu soudu k posouzení. Čili věc bude předložena Nejvyššímu správnímu soudu. Z mé strany je to v této situaci vše a soud posoudí dle zvukového záznamu, jestli je potřeba nebo není potřeba ustanovit tlumočníka žalobci i za situace, kdy zjevně rozuměl i tomu, že šetříme peníze státu. Názor zdejšího soudu bude tedy přezkoumán Nejvyšším správním soudem*.“ (viz 0:24 – 1:17 min. záznamu č. 5).

II. Právní posouzení Nejvyššího správního soudu

[10] Nejvyšší správní soud posoudil námitku podjatosti a dospěl k závěru, že námitka podjatosti je důvodná.

[11] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci „*vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*“.

[12] Podle § 8 odst. 5 s. ř. s. může účastník „*namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočníka nebo znalce. Námitku musí uplatnit do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočníka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.*“

[13] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 odst. 1 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon, a proto postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Zákon jej však v případech popsaných v § 8 odst. 1 s. ř. s. nejen připouští, ale přímo vyžaduje.

[14] Součástí práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) je totiž kromě záruky zákonného soudce rovněž požadavek na nezávislý a nestranný soud. Nestrannost a nezaujatost soudce je neodmyslitelnou součástí spravedlivého rozhodování, a tedy jedním z hlavních předpokladů pro důvěru občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Podle Evropského soudu pro lidská práva (dále též „ESLP“) požadavek nestrannosti chrání důvěru, kterou by měly soudy v demokratické společnosti vzbuzovat jak u veřejnosti (viz *Piersack proti Belgii*, rozsudek ESLP ze dne 1. 10. 1982, č. 8692/79, bod 30), tak u účastníků řízení (viz *De Cubber proti Belgii*, rozsudek ESLP ze dne 26. 10. 1984, č. 9186/80, bod 26; *Fey proti Rakousku*, rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1993, č. 14396/88, bod 30).

[15] Z předeslaného tedy vyplývá, že vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci lze jen výjimečně a z opravdu závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nestranně a spravedlivě.

[16] Nejvyšší správní soud předně upozorňuje, že na rozdíl od skutečnosti, kterou uvádí v závěru jednání soudkyně Mgr. Jana Komínková (viz citace v bodě [9] tohoto usnesení), Nejvyšší správní soud v rámci řízení o námitce podjatosti nepřezkoumává věcnou správnost procesního postupu soudce v řízení, tj. v podmínkách projednávané věci rozhodnutí soudkyně neustanovit žalobci tlumočníka. Ostatně důvodem k vyloučení soudce, jak vyplývá z § 8 odst. 1 věty třetí s. ř. s., ani nemohou být okolnosti, které samy o sobě spočívají v postupu soudce v řízení o dané věci. Například v usnesení ze dne 18. 6. 2003, č. j. Nao 25/2003-47, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že „[*d*]*ůvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci nejsou podle § 8 odst. 1 s. ř. s. okolnosti spočívající v postupu soudu podle § 36 odst. 3 věty druhé s. ř. s., který vedl k zamítnutí žalobcovy žádosti o osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná, a to ani v případě, že by takové rozhodnutí nebylo věcně správné*.“

[17] Soud tedy předesílá, že v projednávané věci důvody pro vyloučení jmenované soudkyně nespočívají v jejím procesním postupu v řízení o této věci (tj. konkrétně v jejím rozhodnutí neustanovit žalobci tlumočníka), nýbrž v jejím chování v průběhu soudního jednání (viz body [22] až [30] tohoto usnesení). Ačkoliv Nejvyššímu správnímu soudu při rozhodování o námitce podjatosti nepřísluší věcně přezkoumávat procesní postup soudkyně v řízení, forma jednání a způsob vystupování této soudkyně, jakož i celkový průběh ústního jednání, jsou pro posouzení námitky podjatosti důležité. Na základě těchto skutečností si totiž soud může učinit náhled na vnější stránku nestrannosti, tj. posoudit, zda v projednávané věci existují objektivní okolnosti, které by mohly vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudkyně určitý, nikoliv nezaujatý vztah k věci, účastníkům nebo jejich zástupcům ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. má.

[18] Jak Nejvyšší správní soud shrnul v rozsudku ze dne 30. 9. 2005, č. j. 4 As 14/2004 - 70, „[*n*]*estrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, vyjadřující vnitřní psychický stav soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o nichž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi nalezla stěží uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat šířeji, také v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšímu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují objektivní okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce určitým, nikoliv nezaujatým vztahem k věci disponuje. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv pouze na skutečně prokázané podjatosti, ale je dáno již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti* [I. ÚS 167/94, podtržení doplněno]. *Na druhé straně Ústavní soud vyslovil, že subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání, rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního. To znamená, že otázka podjatosti nemůže být postavena nikdy zcela najisto, nelze ovšem vycházet pouze ze subjektivních pochybností osob zúčastněných na řízení, nýbrž i z právního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedou (II. ÚS 105/01).*“

[19] Rovněž judikatura Evropského soudu pro lidská práva vychází z dvojího testu nestrannosti soudce: subjektivní test je založen na základě osobního přesvědčení soudce v dané věci, objektivní test sleduje existenci dostatečných záruk, že je možno v tomto ohledu vyloučit jakoukoliv legitimní pochybnost. Subjektivní nestrannost soudu je podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva presumována, dokud není prokázán opak (*Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii*, rozsudek pléna ESLP ze dne 23. 6. 1981, č. 6878/75 a 7238/75, bod 58). U objektivní nestrannosti postačí, že jsou tu okolnosti, které mohou vzbuzovat pochybnosti o nestrannosti soudu. Jak Evropský soud pro lidská práva v této souvislosti často zmiňuje, je třeba „*jít dále, než jak se věci jeví*“ („*looking behind appearances*“/„*en regardant au-delà des apparences*“) a připomíná anglické rčení „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*“, tedy „*spravedlnost nemůže být pouze vykonávána, musí být také vidět, že je vykonávána*“ (*Delcourt proti Belgii*, rozsudek ESLP ze dne 17. 1. 1970, č. 2689/65, bod 31).

[20] Obdobně v nálezu ze dne 31. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 4071/17, Ústavní soud uvedl, že „[z]*ískat důkaz, který by byl schopen vyvrátit domněnku nestrannosti, bude zpravidla obtížné. Naprostá většina případů řešených ESLP se tudíž soustředí na objektivní test, který tak představuje další důležitou záruku nestrannosti soudců* [...]. *V tomto ohledu může mít i zdání jistou důležitost, neboť je v sázce důvěra, kterou soudy v demokratické společnosti musí u veřejnosti vzbuzovat*.“ (podtržení doplněno). Ústavní soud rovněž dále uvedl, že navzdory uvedenému vymezení „*není mezi subjektivním a objektivním testem nestrannosti nepřekonatelná propast, a proto jejich vzájemné rozdíly nemusí být vždy zřetelné. Jednání soudce totiž může vzbuzovat oprávněnou pochybnost o jeho nestrannosti z hlediska objektivního testu, avšak zároveň toto jednání může vypovídat o osobním přesvědčení soudce natolik, že to povede k vyvrácení domněnky jeho nestrannosti v rámci subjektivního testu*.“. V citované věci pak Ústavní soud dospěl k závěru, že pejorativní vyjádření na adresu obhájce stěžovatele opodstatňovalo závěr, že přinejmenším z hlediska objektivního testu nebylo možno předsedkyni senátu považovat za nestrannou, což postačovalo ke zrušení napadeného usnesení vrchního soudu.

[21] Nejvyšší soud ve své judikatuře například dospěl k závěru, že důvodem pro vyloučení soudce „*může u věci, která mu byla svěřena k projednání, být jeho poměr k této věci, v důsledku něhož vzniká pochybnost, že v ní nemůže nestranně rozhodnout. Okolnosti, na jejichž základě takový poměr k věci vznikne, nejsou definovány, a ani je není možné jakkoli konkretizovat, neboť takový poměr může vzniknout z mnoha různých důvodů a může mít příčinu v celé škále okolností, pro něž se soudce stane k této věci neobjektivním*.“ Nejvyšší soud uvedl, že vyloučení soudce „*může založit pouze taková konkrétní skutečnost, která by svědčila pro závěr, že právě pro tuto konkrétní skutečnost není soudce schopen spravedlivě a nestranně rozhodovat. Je třeba konstatovat, že při rozhodování posuzované věci nemůže být nestranný soudce, který v rámci hlavního líčení při čtení výpovědi obviněného pronáší takové výroky a komentáře, ze kterých vyplývá, že se ztotožňuje s podanou obžalobou či je dokonce přesvědčen o vině obviněného před tím, než provedl potřebné důkazy a ty hodnotil dle § 2 odst. 6 tr. ř. (...“že teda samozřejmě není vinna“..., ...“takže přestože to nebude valné, tak se radši domluvila“..., ...“no tak tím spíš“..., ...“no to je teda taky prohlášení“..., ...“to je teda komik“..., ...“jak to, dyť říkala, že to ztratila, tak proč ji to zajímá“..., ...“teda to je...mně se to nechce*

číst"..., ..."to snad není možný"...)" (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2015, č. j. 4 Tdo 100/2015 - 40).

[22] Závěry shora citované judikatury Nejvyšší správní soud vztáhl na projednávanou věc a shledal, že zde existují legitimní pochybnosti o nepodjatosti soudkyně. Ze stručné rekapitulace průběhu jednání u krajského soudu (viz body [5] až [9] tohoto usnesení) je zřejmé, že klíčovou otázkou, kterou se soudkyně Mgr. Jana Komínková v průběhu ústního jednání zabývala, byla otázka ustanovení tlumočníka. Soud opětovně zdůrazňuje, že objektivní pochybnosti o nepodjatosti nespatřuje ve věcném posouzení této procesní otázky (ostatně jak již soud uvedl v bodech [16] a [17] tohoto usnesení, tuto otázku mu v řízení o námitce podjatosti ani přezkoumávat nepřísluší). Pochybnosti o nepodjatosti však vyvěrají z celkového průběhu jednání a způsobu, jakým ho jmenovaná soudkyně vedla, jakož i z konkrétního vystupování a chování soudkyně během něj. Nejde toliko o jediný konkrétní moment, nýbrž o zhodnocení souboru postupných projevů soudkyně vůči žalobci, jejích reakcí na projevy žalobce i (ne)reakce na projevy zástupkyně žalovaného vůči žalobci, kterými soudkyně v souhrnu založila v průběhu jednání legitimní pochybnosti o své nepodjatosti.

[23] Nejvyšší správní soud současně podotýká, že z dosavadního průběhu řízení je přitom zřejmé, že k obtížnosti vedení jednání v projednávané věci nepochybně přispěl i sám žalobce a jeho zástupce, neboť požadavek na ustanovení tlumočníka byl ze strany žalobce vznesen teprve na začátku jednání dne 25. 6. 2018, ačkoliv žalobci byl zástupce, advokát Mgr. Lukáš Hegner, ustanoven již usnesením ze dne 12. 4. 2018. Žalobce sám pak v průběhu jednání opakovaně vznášel návrh na ustanovení tlumočníka, ačkoliv o tomto jeho návrhu soudkyně již rozhodla. Tyto okolnosti však nic nemění na tom, že soudkyně měla v průběhu jednání zvolit jinou formu reakcí a způsob vystupování vůči účastníkům řízení. Jinými slovy, soudkyně se měla chovat takovým způsobem, aby svými reakcemi a vystupováním nezavdala příčinu odůvodněně pochybovat o vlastní nepodjatosti. Konkrétně se kumulativně jedná o níže uvedené okolnosti a skutečnosti, kterými podle názoru Nejvyššího správního soudu soudkyně objektivně založila legitimní pochybnosti o své nepodjatosti.

[24] Z celkového průběhu jednání je zjevné, že soudkyně měla o průběhu ústního jednání předem určitou obsahovou i časovou představu. Na tom samo o sobě není nic špatného, neboť bez této úvahy by žádný soudce nemohl procesně efektivně plánovat a nařizovat jednání ve věci. Žalobce svou žádostí o ustanovení tlumočníka soudkyni tuto obsahovou a časovou představu očividně narušil. Soudkyně se však i za těchto nových okolností a navzdory zjevně omezeným možnostem se s žalobcem dorozumět nadále snažila řízení za každou cenu rychle ukončit, a to až do té míry, že se průběh jednání v určitých momentech stával absurdním.

[25] Jakkoli soudkyně opakovaně v průběhu jednání konstatovala, že žalobce mluví česky dobře a se soudem komunikuje dostatečně na to, aby mu porozuměla (a to navzdory skutečnosti, že žalobce po celou dobu zjevně mluvil pouze lámanou češtinou), současně v jiném okamžiku jednání sama nelogicky uvedla, že žalobci nerozumí (viz 8:58 – 9:30 min. záznamu č. 2), nebo že žalobce česky nemluví dokonale a sama se podivovala nad skutečností, že jí žalobce není schopen bez tlumočníka sdělit, k čemu tlumočníka

potřebuje, přičemž ho okřikla vlastní parafrází jeho vyjádření: „*Potřebuji tlumočníka a až ho budu mít, řeknu Vám proč*?“ (viz 2:45 – 3:15 min. záznamu č. 4).

[26] V souvislosti s pořizováním zvukového záznamu soudkyně na několika místech shrnula pro záznam skutečnosti, které byly ve zjevném rozporu s objektivní realitou a průběhem jednání. Žalobce navrhl jako důkazy videozáznamy z Ukrajiny a snažil se vysvětlit, proč jsou relevantní pro jeho věc. Ačkoliv je ze zvukového záznamu z jednání zjevné, že žalobce není schopen v podrobnostech v češtině popsat, co je obsahem příslušných videozáznamů a jak se ho týkají, na což soudkyni upozornil, soudkyně pro záznam v rozporu s tím shrnuje, že žalobce řekl vše, co chtěl a nic nového soudu nepřekládá (viz 12:10 – 27:35 min. záznamu č. 2). V rámci urychlení průběhu jednání, během něhož se žalobce pokoušel popsat obsah navrhovaných videozáznamů, soudkyně žalobce rovněž netrpělivě vybízela: „*Stačí jedna věta k tomu, co ty videa jsou všechny, jenom ke každému větu jednu*.“ (viz konkrétně 18:30 – 18:50 min. záznamu č. 2). Skutečnost, že žalobce řekl soudu vše, co potřeboval, soudkyně v rozporu s realitou a průběhem jednání konstatovala rovněž v jiných okamžicích jednání (viz 2:25 – 2:45 min. záznamu č. 4, kdy soudkyně říká: „*Řekl jste, co jste soudu potřeboval.*“ nebo 9:50 – 10:19 min. záznamu č. 4, kdy soudkyně opětovně konstatuje: „*Ale vy už jste vypovídal, říkal jste to dříve, co potřebujete říci. A teď jste měl další možnost.*“).

[27] Ve chvíli, kdy soudkyně dala slovo zástupkyni žalovaného, současně jí sdělila: „*Na základě předložených návrhů, můžete se k tomuto důkaznímu návrhu vyjádřit, k těm videím. Já se domnívám, že již víte...*“. Na toto vybídnutí zástupkyně žalovaného reagovala: „*Paní předsedkyně, vzhledem k tomu, že jak tady teď proběhla konverzace, se netýkají osobně žalobce, tak je považuji za nadbytečné*.“ Soudkyně tedy ještě před tím, než se k důkazním návrhům vyjádřila sama zástupkyně žalovaného, předjímala její odpověď slovy: „*Já se domnívám, že již víte...*“ (viz 22:45 – 24:10 min. záznamu č. 2).

[28] V kontextu celkového průběhu jednání Nejvyšší správní soud nemohl odhlédnout ani od skutečnosti, že soudkyně na žalobce v průběhu jednání opakovaně zvyšovala hlas, v určitém momentu též křičela (viz např. 2:50 – 3:00 min. záznamu č. 4), případně směrem k němu nedůstojně slabikovala v domnění, že jí žalobce tímto způsobem snáze porozumí (viz např. 9:35 – 9:55 a 12:13 – 12:28 min. záznamu č. 2). Soud na tomto místě podotýká, že nepochybně nikoliv každé zvýšení hlasu či okřiknutí účastníků řízení, kterým se soudce snaží zjednat pořádek v jednací síni a zajistit řádný průběh jednání, je způsobilé založit pochybnosti o nepodjatosti soudce. V projednávané věci však vyostřené reakce a vystupování soudkyně ještě více násobily již jinak založené pochybnosti o její nepodjatosti.

[29] Ve chvíli, kdy se zástupkyně žalovaného obrátila na žalobce s výtkou, že stát, tj. žalovaný, vede řízení nenákladově a jako takové je hrazeno z daní všech poplatníků České republiky, soudkyně směrem k žalobci podotkla: „*Už Vám platíme zástupce na Vaši žádost*.“ (viz 3:38 – 4:40 min. záznamu č. 4). Na skutečnost, že je nezbytné šetřit peníze státu, soudkyně přitom v průběhu jednání upozorňovala žalobce opakovaně (viz 9:34 – 9:55 min. záznamu č. 2; dále 2:00 – 2:22, 4:10 – 4:40 a 8:20 – 8:42 min. záznamu č. 4).

[30] Na základě všech shora popsaných skutečností, tj. celkového průběhu jednání, jakož i konkrétního vystupování a chování soudkyně k účastníkům řízení během tohoto

jednání, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že o nepodjatosti soudkyně v projednávané věci objektivně existují legitimní pochybnosti ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. Nelze samozřejmě říci, že by soudkyně byla podjatá předem. Ani žalobce ostatně svou námitku podjatosti nevznesl na začátku jednání. Jeho nedůvěra v nestrannost soudu vznikla a projevila se až v průběhu soudního jednání, kdy soudkyně opakovaně projevila již nikoliv neutrální postoj k účastníkům řízení a zavdala tak důvod legitimně pochybovat o své nepodjatosti. Žalobcovo prohlášení, které učinil v závěru jednání, o tom, že v soud ztratil důvěru, bylo v kontextu celkového průběhu jednání a způsobu jeho vedení jmenovanou soudkyní lidsky pochopitelné a legitimně odůvodněné shora popsanými objektivními okolnostmi.

[31] Nejvyšší správní soud v neposlední řadě zdůrazňuje že, nepodjatost soudce nejen musí být dána, ale musí se jako dána rovněž objektivně jevit, což se v projednávané věci zjevně nestalo. Být nestranným je přitom jednou z prvořadých povinností soudce stanovených zákonem [viz zejména § 80 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)]. Nejvyšší správní soud k tomu podotýká, že mezi těmito povinnostmi se výslovně nenachází to, aby soudci především šetřili peníze státu, jak v průběhu jednání jmenovaná soudkyně opakovaně vyzdvihovala a žalobci spolu se zástupkyní žalovaného předestírala s nepřeslechnutelnou výtkou, že řízení zdržuje a zvyšuje jeho náklady.

[32] Hlavním úkolem a posláním soudců je rozhodovat o věcech nestranně a spravedlivě, jak ostatně vyplývá ze zaručeného práva jednotlivců na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Na jednání soudce jsou proto kladeny značné nároky. Je to především soudce, který má dbát o to, aby jednání soudu probíhalo důstojně a nerušeně. Přestože nepochybně i soudce je člověk z „masa a kostí“, se svými radostmi i starostmi, rozumem i citem, musí vždy usilovat o to, aby jeho chování a vystupování bylo v rovnováze, aby obsah a formu svých projevů, a zejména své emoce, zvládal a neprojevoval je způsobem, který objektivně nejen účastníkům řízení, ale jakémukoliv vnějšímu pozorovateli přinese pochybnosti o jeho nepodjatosti, a tedy o nestrannosti soudu.

[33] Nejvyšší správní soud uzavírá, že ačkoliv k citovaným výrokům a popsanému vystupování jmenované soudkyně došlo v prokazatelně napjaté atmosféře, nelze takové jednání považovat za profesionální tím spíše, že tuto napjatou atmosféru soudkyně sama vytvořila právě způsobem, jakým řízení vedla. Z vnějšího hlediska pak soudkyně svým chováním a vystupováním k účastníkům řízení založila pochybnosti o své nepodjatosti ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s.

III. Závěr

[34] Nejvyšší správní soud s ohledem na všechy shora předeslané okolnosti shledal, že námitka podjatosti je důvodná, a proto rozhodl podle § 8 odst. 5 s. ř. s. o vyloučení soudkyně Krajského soudu v Plzni Mgr. Jany Komínkové z projednávání a rozhodnutí věci vedené u jmenovaného soudu pod sp. zn. 60 Az 19/18.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. prosince 2018

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu